

Grundlæggende undervisningsmateriale

Teater og drama i pædagogisk arbejde

42621

Teater og drama i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

1. Lokale/udstyr/materialer

Lokale

Det ideelle lokale er en ikke for stor gymnastiksal. Et klasseværelse kan anvendes, men skal så være ryddet for møbler. Der skal være plads til, at deltagerne kan løbe, ligge på gulvet og anvende en del af rummet som scene.

I rummet skal der være en stol og et liggeunderlag pr. deltager.

Udstyr

Tavle

Et musikanlæg

Udklædningstøj

Parykker

Enkelte rekvisitter

Store stykker sort stof (gerne molton)

Større stykker stof i forskellige farver

To lamper med ultraviolet lys.

Materialer

Sminkekasse

Materialer til fremstilling af enkle dukker

(sokker, stofrester, karton, knapper, garnrester, blomsterpinde, flamingokugler, sakse m.m.)

Materialer til sort teater

(Fluorescerende farver, karton, blomsterpinde, hvidt papir m.m)

Materialer til masker

(Cellona gipsbind, vaseline, husholdningsfilm, håndklæder, små skåle til vand, maling, pensler, m.m.)

Teater og drama i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

2. Ideer til tilrettelæggelse/afholdelse/gennemførelse

Overvejelser ved tilrettelæggelse af undervisningen

Deltagerne skal "ud på gulvet" og på egen krop få kendskab til grundlæggende begreber, arbejdsområder og metoder. Kun gennem aktiv deltagelse opnår deltagerne forudsætning for og færdighed i, at kunne planlægge og gennemføre dramapædagogiske forløb.

Skab progression og variation i forløbet fra det enkle, kendte og legende til de mere dramafaglige aktiviteter.

Hensigt
at deltagerne:

- gennem egne oplevelser og erfaringer får glæde ved og mod til at anvende drama og teater i det pædagogiske arbejde.
- kender legene, øvelserne og opgavernes muligheder i konkrete pædagogiske sammenhænge.

Undervejs er det vigtigt at give tid til diskussion og samtale om aktiviteterne.

- hvilke aktiviteter egner sig bedst til forskellige aldersgrupper
- hvad kræver aktiviteterne af rum og materiale
- hvad kræver aktiviteterne af regler, styring m.m.
- hvordan kan aktiviteterne "sættes i scene", så de kan ses af et publikum (de andre børn, forældre, pårørende).

Følgende dramapædagogiske områder og metoder inddrages.

Arbejde med improvisationer

Teatersport, grundregler for improvisation.

Teater og drama i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

Fra ide til forestilling

Arbejde med proces og iscenesættelse: Fra ide til forestilling. Indføring i hvordan deltagerne kan skabe en forestilling med udgangspunkt i en ide eller ideer, der kommer fra børnene eller brugerne selv, og hvordan ideerne kan føre frem til forestilling.

Drama og fortælling

Hvordan hænger drama, fortælling og rolleleg sammen.

Hvordan bruges teaterobjekter

Fremstilling af enkle dukker, masker eller rekvisitter til sort teater.

Forslag til gennemførelse

Ugeskema

Et dramaforløb er svært at strukturere i timer og minutter. Underviseren skal lytte til stemningen i gruppen og undervejs tilpasse programmet deltageres ønsker, interesser og arbejdsområder.

Det vil dog være hensigtsmæssigt at opdele dagen i følgende faser:

Opvarmning

Oplæg

Øvelser

Fremvisning og forberedelse af næste dag

Afslutning

Der lægges op til, at alle projekter foregår i grupper.

For at skabe variation i dagsforløbene, veksles der mellem handling, oplæg, gruppearbejde og samtale.

Hver dag afsluttes med en evaluering af dagen, fælles lege og planlægning af næste dag.

Deltagerne skal i grupper lave små projekter, som de viser for hinanden.

Den sidste dag bruges til forestilling, hvor deltagerne optræder for hinanden med enten improvisationstykker eller med teaterobjekter.

Oplæggene holdes i dramalokalet. Efter hver dag, eller som afslutning på uddannelsen, skal deltagerne have lege, øvelser, det teoretiske stof og litteraturforslag udleveret som skriftlige oplæg.

Se vedlagte bilag Ugeskema.

Teater og drama i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

Forslag til drama og fortælleøvelser

Formålet er at få deltagerne til at fortælle.

Øvelse 1

Deltagerne får en seddel med et + eller et – på. Herefter skal de hver fortælle ud fra stikordet. Hvis de har fået et plus, skal de fortælle en ”sand” historie. Hvis de får et minus, skal de ”finde på” en historie. Når alle har fortalt, skal deltagerne gætte, hvem der fortalte en sand historie, og hvem der ”fandt på” noget.

Stikordene kan være:

Din første cykel.

En fødselsdag.

Din første skoledag.

Øvelse 2

I mindre grupper beslutter deltagerne sig for et eventyr. Eventyret skal nu genfortælles. Det kan gøres på flere forskellige måder.

Gruppen vælger en fortæller – de andre i gruppen, mimer handlingen.

Gruppens medlemmer skiftes til at fortælle. De har på forhånd aftalt rækkefølgen. De andre mimer til.

Gruppens medlemmer skiftes til at fortælle, men de har ikke på forhånd aftalt rækkefølge og hvem der mimer hvad.

Øvelse 3

Deltagerne har en ting med hjemmefra. Tingen skal have betydning for deltageren. Den skal have en historie. Historien må gerne være banal og enkel. Den behøver ikke være dramatisk, men skal kunne fortælles med genstandens ”øjne”.

Historien fortælles for holdet. Genstanden skal sættes i centrum, så holdet får en fornemmelse af, at det er den der fortæller.

Henvisning til litteraturlisten: Drama og fortælling.

Teater og drama i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

Opvarmning

Opvarmning er en vigtig del af dramaarbejdet. Hver dag starter med opvarmning. Der skal være variation og progression i opvarmningsforløbet, efterhånden som deltagerne lærer hinanden og stedet at kende.

Opvarmningen skal være grundig, social og sjov.

Drama og leg

For at deltagerne skal befinde sig godt, være trygge og afslappede, og få en god start på uddannelsen, er det godt at starte med lege, som er kendte og fælles – navnelege og børnelege.

Lad deltagerne komme med forslag til lege, som de bruger i det daglige arbejde, eller som de kan huske fra deres egen barndom.

Snak med deltagerne om legenes mulighed i konkrete pædagogiske sammenhænge. Hvilken aldersgruppe kan lege disse lege, hvor kan de leges, regler, styring m.m.

Statuedrama og mimedrama

Deltagerne skal opnå forståelse for kroppens betydning, når vi kommunikerer og udtrykker os. Hvad kan vi udtrykke, fortælle – uden brug af sproget, men udelukkende ved hjælp af kroppen, fagter og mimik.

Improvisationsøvelser

Enkle fælles improvisationsøvelser, hvor deltagerne skal reagere spontant og uden forberedelse.

Begynd med rundkredsøvelser som ”send en ting videre” eller øvelser, hvor én deltager sætter en handling i gang, og en anden overtager ved ordet ”frys”.

Efterhånden kan øvelserne gå over i egentlig teatersport.

Teatersport

Her kan deltagerne enkeltvis eller i grupper improvisere små handlinger, som er bestemt af de øvrige deltagere.

Henvisning til litteraturlisten: Opvarmning og improvisation

Teater og drama i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

Drama, fortælling og fremstilling af teaterobjekter

Deltagerne får mulighed for at opleve sig selv som historiefortællere. Fortælling kan bruges til kulturformidling og kan danne baggrund for dramatisering. Drama, fortælling og rolleleg er historier om - mig selv, min tid, mit liv, de andre – erfaringer, viden, fantasi og drømme.

Drama, fortælling og rolleleg ligner hinanden i udtryk.

Hensigt:

- at deltagerne bliver bevidste om sammenhængen mellem drama, fortælling og rolleleg.
- at deltagerne kan bruge fortælling til dramatisering.
- at deltagerne kan iscenesætte små forestillinger med teaterobjekter, på baggrund af fortællinger.

Deltagerne skal i grupper udvælge, et for dem, kendt eventyr.

De skal herefter vælge, hvilke teaterobjekter de vil fremstille, ud fra hvilken brugergruppe de vil henvende forestillingen til.

Til de mindste børn kan der fremstilles dukker til dukke/ bordteater. Dukkerne skal være enkle, f.eks. stangdukke eller dukke lavet af sokker.

Til de lidt større børn kan der fremstilles masker med gips og gaze. Deltagerne kan enten have valgt et eventyr på forhånd eller lade maskerne afgøre, hvad fortællingen skal handle om.

Ønsker deltagerne at fremstille teaterobjekter der kan bruges i arbejdet med voksne udviklingshæmmede eller andre grupper af voksne, kan enkle objekter til sort teater fremstilles. Men også i sort teater er det vigtigt, at der fortælles en historie enten ved tale eller musik.

Deltagerne viser i grupper deres projekter for hinanden. Objekternes fremstilling og brug diskuteres.

Henvisning til litteraturlisten: Arbejde med teaterprojekter.

Henvisning til materialelisten.

Teater og drama i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

Arbejde med improvisationer

Deltagerne skal prøve improvisationsøvelser som en del af opvarmningen og senere som optakt til en mindre forestilling for at forstå metoden "Fra ide til forestilling".

Improvisation er en væsentlig del af rollelegen, hvor børn lader sig inspirere af ydre ting eller får en ny ide, som gør, at legen pludselig kan skifte karakter, indhold og sted.

Improvisation betyder, at man kan handle spontant – uden forberedelse. Teater og drama uden forberedte og indstuderede tekster og bevægelser. Det handler om hurtigt at omstille sig og hele tiden gå med på den andens ide.

Man skal sige "ja" til den anden ellers går improvisationen i stå.

Hensigt:

- at deltagerne kan bruge improvisation i arbejdet med børn og andre brugere.
- at deltagerne får forståelse for improvisationer som et element i børns leg.
- at deltagerne kan lave drama og teater, der bygger på improvisationer (fra ide til forestilling).

Improvisationsteknik

De fem grundregler:

1. Du må ikke tænke forud
2. Gå med på den andens/de andres ideer.
3. Gør handlingen enkel, simpel og banal. Forsøg ikke at være smart.
4. Brug altid den første ide, der falder dig ind.
5. Der er aldrig noget, der kan gå galt. Ingen kan dumme sig.

Grundlaget i improvisationer er: Ide > (minus tanke) > handling.

Improvisationer kan sættes i gang på baggrund af :

Musik
 Sminke
 Billeder
 En tekst
 Stikord (f.eks. helten, skurken, offeret)
 Udklædning
 Genstande

Teater og drama i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

Fra idé til forestilling

Deltagerne skal forstå, at der tales om iscenesættelse og teater, når et publikum overværer en forestilling. Publikum kan være forældre, de andre børn eller pårørende.

Hensigt:

- at deltagerne kan arbejde med proces og iscenesættelse.
- at deltagerne kan igangsætte teateraktiviteter og forestillinger på baggrund af børnenes eller brugernes ideer.

Forestillingen bygges op via improvisationer og børnenes eller brugernes egne ideer. Adskiller sig fra metoden "fra manuskript til forestilling", hvor voksne på forhånd har skrevet et stykke og tildeler børnene roller, replikker, sange m.m.

1. fase

Improvisationer.
Statuedrama
Mime
Fortælling
"Hvad vil jeg gerne være".
Handlefase.

2. fase

Der snakkes om ideerne.
Hvad var sjovt, hvad var rigtig godt.
Hvordan kan ideerne kædes sammen, så der fortælles en historie.
Børnene eller brugerne spørges, hvilken rolle de gerne vil spille.
Der laves en foreløbig "ramme" om forestillingen.

3. fase

De udvalgte ideer spilles nu igennem, og børnene eller brugerne prøver de ønskede roller.
Der skal arbejdes med overgange mellem scener. Byg stykket op med mange korte scener.
Vær god til at "kill your darlings" lyt til børnene - inddrag nye ting og forkast tidligere.

Teater og drama i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

4. fase

Nu skal ideerne realiseres. Der skal laves manuskript og scenegang. Scenografi, rekvisitter, kostumer, lys og lyd beslattes.

5. fase

Instruktørfasen. Instruktøren strammer nu op omkring indhold og handling, og giver den enkelte instruktion. Det er instruktørens ansvar, at forestillingen bliver "seværdig", og at børnene eller brugerne får en god oplevelse.

Handlefase.

Henvisning til litteraturlisten: Praktisk teaterarbejde.

Teater og drama i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

3. Baggrundslitteratur

Litteraturliste til drama og teater

Opvarmning og improvisation

Andersen, Marianne Miami:
”Teatersport og improvisation”
Gyldendal 1994

Holck, Niels, Kirsten Skastrup og Anni Rønn-Poulsen:
”Praktisk håndbog til undervisning i drama og teater”
Dafolo Forlag 1998

Johnstone, Keith:
”Improvisation og teater ”
Hans Reitzel 1987

Nielsen, Jørgen Hartung:
”Teaterleg”
Dansk teaterforlag, Kolding 1996

Arbejde med teaterobjekter

Hamre, Ida:
”Marionet og menneske”
Drama 1997

Hulgaard, Asger:
”Sort teater”
Forlaget Drama 1994

Mykle, Bjørg :
”Dukkernes magi”
Pax forlag A/S Oslo 1993

Drama og fortælling

Aslett, Don: ”Sig noget – med succes”
Hernov 1988

Teater og drama i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

Bro, Vigga :
”Orkanens øje”
Forlaget Drama 1996.

Undervisningsministeriet:
”Fortælling i skolen.”
Temahæfte nr. 5 - 1989.

Pædagogisk tidsskrift for daginstitutioner og klubber.
0-14
Temahæfte: Drama, eventyr og fortælling.
Nr.4/95 – 5.årgang.

Thonsgaard, Kirsten: ”Drømmenes Torv – om mundtlig
fortællekunst.”
Forlaget Klim 1998.

Thonsgaard, Kirsten:
”Det store øde – en bog om at fortælle.”
Dansk lærerforeningen 1991.

Praktisk teaterarbejde

Boal, Augusto:
”Lystens regnbue – Boals metode for teater og terapi”.
Forlaget Drama 1999

Spolin, Viola:
”Praktisk teaterarbejde. Metoder, øvelser og ideer”.
Forlaget Drama 1999